

*Бойко Олександр Дмитрович,
доктор політичних наук, професор
Ніжинський державний університет
імені Миколи Гоголя (м. Ніжин, Україна)*

ДИПЛОМАТИЧНА ВІЙНА ЯК СКЛАДОВА ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ (2014-2025 рр.)

На початку ХХІ ст. у суспільно-політичне життя планети ввійшло нове поняття – «гібридна війна». Її специфіку та зміст як крайньої форми розв'язання суспільних проблем визначає комплекс агресивних дій/війн за чотирма напрямками: воєнним, дипломатичним, інформаційним та економічним. У цьому контексті важливою сферою російсько-українського протистояння в 2014-2025 рр. був і залишається дипломатичний фронт. Це пояснюється тим, що анексія Криму та конфлікт на Сході України стали не пересічними, локальними подіями міжнародного життя, а за своєю суттю та змістом фактично поклали початок специфічній формі зіткнення інтересів Російської Федерації та євроатлантичного військово-політичного альянсу та визначили місце з'ясування їх стосунків на нейтральній території. Саме тому одним із ключових напрямків

і конфігурацій розпочатої Росією гібридної війни була війна дипломатична, яка велась одночасно і проти України і проти західних держав.

Дипломатична війна – це форма протиборства між різними державами, що базується на примусі супротивника до певних дій/бездіяльності дипломатичними засобами. Головними її завданнями є: завдання шкоди авторитету та політичному іміджу держави-супротивника та її лідерам; заподіяння збитків протидіючій стороні, виведення з ладу основних об'єктів її життєдіяльності та послаблення матеріальних і моральних сил і ресурсів за умови збереження та зміцнення власних об'єктів і систем; розширення кола союзних держав та зміцнення з ними зв'язків; стимулювання протиріч у внутрішньо-політичному житті країн-суперників та поглиблення розбіжностей з її союзниками у ворожих коаліціях; створення труднощів супротивнику у різних аспектах внутрішнього розвитку та проведенні активної зовнішньої діяльності, а також у підтриманні міжнародних зв'язків; поширення дезінформації з метою сприяння досягненню політичних і стратегічних цілей війни шляхом підриву морально-психологічного стану суспільства держави-супротивника та міжнародної спільноти; створення сприятливих умов для виходу з критичної ситуації та забезпечення вигідних переговорних позицій. Усі перераховані цілі переслідувала Росія у дипломатичній війні проти України та євроатлантичного військово-політичного альянсу, розв'язаній у рамках гібридної війни. Для реалізації своїх планів російська сторона у 2014-2025 рр. задіяла широкий арсенал форм та методів дипломатичного впливу:

1. Ігнорування та порушення базових принципів міжнародного права та зобов'язань з укладених міжнародних угод.
2. Використання у міжнародних організаціях права вето з метою блокування невідповідних для Росії рішень.
3. Намагання ввести у дипломатичну сферу в якості суб'єкта формально «самостійного, неконтрольованого елемента», а реально підконтрольного російському впливу інструмента – представників самопроголошених ДНР-ЛНР.
4. Уникання прямої відповідальності у дипломатичних переговорах та при формуванні міжнародних угод.
5. Намагання зайняти у ході дипломатичних контактів позицію не відповідача за агресію, а посередника/гаранта встановлення миру. Маскування агресора під миротворця як це було при укладанні Мінська 1 та Мінська 2.
6. Використання динаміки спочатку збройного конфлікту на Донбасі (контрольованого Росією його загострення/ослаблення), а потім динаміки подій у ході російського повномасштабного вторгнення в Україну в якості важеля впливу на міжнародній арені.
7. Специфічне використання засобів превентивної дипломатії, яка у російському варіанті офіційно проголошує спрямованість дій на попередження виникнення спорів між сторонами (імітацію схильності Російської Федерації до миру), а реально веде до переростання існуючих спорів у конфліктні ситуації з подальшою їх ескалацією та зростанням масштабів протистояння.

8. Застосування засобів примусової дипломатії (тиску, шантажу, провокацій, демонстрації та застосування збройної сили тощо) для досягнення своїх цілей.

9. Намагання ізолювати та дискредитувати Україну як суб'єкта міжнародного права.

10. Використання широкомасштабних пропагандистських акцій, поширення фейків та організації ІІСО з метою дезорієнтації світового співтовариства та приховання своїх агресивних планів.

Отже, дипломатична війна у період 2014-2025 рр. була органічною складовою гібридної війни розв'язаної Росією проти України. У ході цього протистояння українська дипломатія, з одного боку, неодноразово апелювала до західних партнерів щодо необхідності виконання умов Будапештського меморандуму; активно відстоювала інтереси України у рамках Мінського процесу; шукала підтримки міжнародних організацій, урядів і парламентів світових держав у питаннях вирішення конфлікту на Донбасі, надання політичної, економічної, технічної підтримки в боротьбі з російським повномасштабним вторгненням та збереження діючих проти агресора санкцій. З іншого боку, дипломати України кардинально переглянули характер, специфіку та тональність українсько-російських контактів; намагалися на всіх дипломатичних рівнях блокувати російський дипломатичний та інформаційний вплив; ініціювали розгляд низки справ у міжнародних судах стосовно агресивних дій Російської Федерації; дотримувались нових підходів у відносинах із Росією, в основу яких було покладено поєднання жорсткого відстоювання національних інтересів із вимушеними допустимими компромісами, які не порушують принципів суверенітету і територіальної цілісності України.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
УКРАЇНИ**

**Гуманітарно-педагогічний факультет
Кафедра міжнародних відносин і суспільних наук**

**ІНСТИТУТ ПОЛІТИЧНИХ І ЕТНОНАЦІОНАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ім. І.Ф. КУРАСА НАН УКРАЇНИ**

ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ НАН УКРАЇНИ

ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ

**ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОГДАНА
ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

ЯГЕЛЛОНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (Республіка Польща)

ФОНД ГЕРДИ ХЕНКЕЛЬ (Німеччина)

УНІВЕРСИТЕТ МАЙНЦА ІМЕНІ ЙОГАННА ГУТЕНБЕРГА (Німеччина)

КАГУЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ П. ХАШДЕУ (Молдова)

МУЗЕЙ КАРОЛЯ І В БРАЇЛІ (Румунія)

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«УКРАЇНСЬКА ДИПЛОМАТІЯ:
СТАНОВЛЕННЯ, РОЗВИТОК ТА ПЕРСПЕКТИВИ»**

10 квітня 2025 р.

м. Київ

Українська дипломатія: становлення, розвиток та перспективи / за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції. Київ, 10 квітня 2025 р. Київ, 2024. 357 с.

Збірник наукових праць укладено за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції «Українська дипломатія: становлення, розвиток та перспективи», яка була організована кафедрою міжнародних відносин і суспільних наук гуманітарно-педагогічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України 10 квітня 2025 р. Наповнення рубрик синхронізовано з основними напрямками роботи конференції і охоплює широке коло питань щодо витоків, традицій, розвитку та перспектив української дипломатії; аналізу стану дипломатії в умовах сучасних глобальних викликів та стратегічних пріоритетів світової, європейської та вітчизняної дипломатії в умовах російсько-української війни.

Видання розраховане на науковців, викладачів, аспірантів, студентів, а також усіх хто цікавиться питаннями сучасних міжнародних відносин та розвитку української дипломатії.

Рекомендовано вченою радою гуманітарно-педагогічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол № 10 від 16.05.2025 р.).

Редакційна колегія:

Ткачук В.А., д-р екон. наук, проф. (голова);
Ніколаєнко С.М., д-р пед. наук, проф. (співголова);
Тонха О.Л., д-р сільгосп. наук, проф. (голова);
Любовець О.М., д-р істор. наук, проф.
Харченко С.В., д-р філол. наук, проф.
Хвіст В.О., канд. іст. наук, доцент

Відповідальна за випуск докт. іст. наук, проф. Любовець О.М.

Тези подано в авторській редакції.

Автори тез відповідають за достовірність викладеного матеріалу, за правильне цитування джерел, посилання на них та інших відомостей.

Передруковувати опубліковані в збірнику наукових праць матеріали дозволяється тільки за згодою авторів.